

BUNURI PUBLICE ȘI POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII: INTERSECȚIA DINTRE ECONOMIE ȘI STRATEGIA DE APĂRARE ÎN CONTEXTUL TRANSFORMĂRILOR CONTEMPORANE

Maior drd. Daniel-Dorin CUCURĂ

Batalionul 405 Sprjin Logistic „Năsăud”, Bistrița,
Student la Școala Doctorală de Administrație și Politici Publice,
Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării,
Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

DOI: 10.55535/GMR.2025.3.35

This article examines security as a national and global public good, positioning it at the intersection between the economy and defence strategy. The central objective is to analyse how economic resources and available infrastructures shape military capabilities and, conversely, how defence strategies sustain the stability required for economic development. Methodologically, the research combines a theoretical analysis of the specialised literature on public goods and public policies with an applied examination of the contemporary context, including the COVID-19 pandemic and the conflict in Ukraine. The findings show that security goes beyond its traditional military dimension, encompassing health, energy, cyber and societal aspects, which assigns public administration the role of orchestrator of resources and international cooperation. The case studies confirm that investments in defence, resilience and emerging technologies contribute simultaneously to security and economic development.

The contribution of this paper lies in articulating an integrated perspective on security as a public good, supported by coherent public policies and international partnerships. The conclusions and recommendations target decision-makers and practitioners in public administration and security, suggesting directions for governance adapted to contemporary transformations.

Keywords: national security; public goods; public policy; military strategy; economy and defence;

INTRODUCERE

Transformările accelerate din mediul de securitate internațional, manifestate în ultimele decenii, au redefinit profund modul în care statele și organizațiile internaționale înțeleg și gestionează problematica securității. Tehnologiile emergente, de la inteligența artificială la sisteme autonome și biotehnologii, alături de schimbările geopolitice și de crizele globale recente, au determinat o extindere a conceptului de securitate dincolo de dimensiunea strict militară. Astfel, securitatea necesită a fi privită ca un bun public fundamental, care include dimensiuni sanitare, energetice, cibernetice și sociale. Administrația publică se află în centrul acestui proces, având rolul de a asigura coerența politicilor, de a distribui resursele și de a stimula cooperarea interinstituțională și internațională.

Pornind de la premisa că securitatea este inseparabil legată de economie, studiul de față urmărește să evidențieze interdependența dintre fondurile economice și infrastructurile disponibile și strategiile militare. Resursele financiare, infrastructurile critice, capitalul uman și capacitatea de inovare stabilesc posibilitățile și limitele în construcția capabilităților de apărare. În sens invers, securitatea și stabilitatea internă și externă generează condițiile necesare pentru investiții, comerț și dezvoltare durabilă. Pandemia de COVID-19 și conflictul din Ucraina au evidențiat cu claritate că vulnerabilitățile economice și sociale se transformă rapid în riscuri de securitate, iar lipsa unei coordonări eficiente poate amplifica impactul acestora.

Studiul de față propune o analiză dublă: pe de o parte, din perspectivă teoretică, securitatea este abordată prin prisma teoriilor bunurilor publice și a politicilor publice, cu accent pe caracteristicile sale de non-excludabilitate și non-rivalitate; pe de altă parte, partea aplicativă se concentrează asupra modului în care economia influențează direct strategiile militare contemporane, ilustrând prin studii de caz relevante situația României, experiențele NATO și ale UE, dar și implicațiile globale. Articolul se încheie cu o serie de concluzii și recomandări menite să ofere repere utile pentru decidenții din structurile administrației publice, în vederea adaptării guvernantei la provocările transformărilor contemporane.

În lumina acestor considerente, devine necesară o fundamentare teoretică solidă, care să explice modul în care securitatea poate fi conceptualizată ca bun public și să contureze instrumentele politicilor publice prin care aceasta este furnizată.

Ritmul transformărilor în mediul de securitate s-a accelerat semnificativ în ultimul deceniu, pe fondul convergenței dintre progresul tehnologic (inteligență artificială, automatizare, biotehnologii), schimbările geopolitice (redistribuirea puterii, revenirea competiției între marile puteri) și crizele sistemice (pandemia COVID-19, conflictul din Ucraina). „*Noua revoluție în afacerile militare*” nu mai are doar un caracter tehnologic, ci și organizațional, doctrinar și social, necesitând o reconfigurare a rolului administrației publice în gestionarea securității ca bun public.

În acest context, accentul cade pe guvernanță, pe capacitatea instituțiilor publice de a coordona resurse, pe cooperare în alianțe și pe reziliența societală. În egală măsură, este esențială integrarea dimensiunilor cibernetice, energetice și sanitare în conceptul larg de securitate, ieșind din logica strict militară.

Securitatea națională și internațională este un bun public cu proprietăți de non-excludabilitate și non-rivalitate (Samuelson, 1954), consecința pentru administrație fiind dublă:

- (I) *statul devine furnizor de ultimă instanță al securității;*
- (II) *coordonarea interinstituțională și internațională este indispensabilă pentru a gestiona externalitățile și riscurile transfrontaliere.*

Politicile publice în domeniul securității trebuie să echilibreze eficiența alocativă cu legitimitatea democratică și protecția drepturilor. În acest context, accentul cade pe guvernanță, pe capacitatea instituțiilor publice de a coordona resurse, pe cooperare în alianțe și pe reziliența societală. În egală măsură, este esențială integrarea dimensiunilor cibernetice, energetice și sanitare în conceptul larg de securitate, ieșind din logica strict militară.

Lucrarea investighează intersecția dintre economie și strategie de apărare: cum condiționează fondurile economice și infrastructurile disponibile opțiunile strategice, și cum determină alegerile strategice structura economică și traiectoria dezvoltării. Metodologic, adoptăm o abordare dublă, constând într-un cadru teoretic (bunuri publice, politici publice, economie politică a securității), respectiv analiză aplicată cu studii de caz (România, NATO, UE, lecțiile pandemiei și ale conflictului din Ucraina), integrând perspective comparative și instituționale.

BUNURI PUBLICE ȘI POLITICI PUBLICE ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII

Analiza teoretică a securității ca bun public pornește de la conceptele fundamentale formulate în literatura de specialitate. Bunurile publice sunt definite prin caracteristicile lor de non-excludabilitate și non-rivalitate, aspecte subliniate de Samuelson (1954) și dezvoltate ulterior de Musgrave (1959). În această categorie intră bunurile care, odată furnizate, nu pot exclude beneficiarii și a căror utilizare

de către un individ nu reduce disponibilitatea pentru ceilalți. Securitatea națională corespunde acestui tipar, întrucât protecția furnizată de stat este resimțită de toți cetățenii, indiferent de contribuția lor individuală.

Dezvoltările ulterioare au nuanțat această perspectivă, introducând noțiuni precum bunurile club (Buchanan, 1965), care sunt excludabile dar non-rivale până la un anumit prag de congestie, și bunurile comune (Ostrom, 1990), caracterizate prin acces liber, dar cu risc de suprasolicitare. Mai recent, conceptul de bunuri publice globale (Kaul et al., 2003) a oferit un cadru util pentru a înțelege securitatea la nivel transnațional, unde amenințările precum terorismul internațional, schimbările climatice sau instabilitatea financiară nu pot fi gestionate exclusiv de către un singur stat.

Un element central al dezbaterii teoretice îl constituie problema „*călătorului clandestin*”, analizată de Olson (1965). Aceasta explică tendința actorilor de a subfinanța bunurile publice, beneficiind de contribuțiile altora. În domeniul securității, fenomenul este vizibil în cadrul alianțelor, unde distribuția echitabilă a poverii reprezintă o provocare constantă. Mecanismele instituționale și normele internaționale au rolul de a limita comportamentele oportuniste și de a asigura cooperarea necesară pentru furnizarea securității colective.

În ceea ce privește politicile publice, acestea urmează un ciclu specific: identificarea problemelor, formularea soluțiilor, implementarea măsurilor și evaluarea rezultatelor. Modelul clasic al ciclului politicilor (Dunn, 2017) a fost adaptat în domeniul securității prin integrarea managementului riscului și a rezilienței. Astfel, structurile administrației publice trebuie să fie capabile să identifice rapid noile tipuri de amenințări, să formuleze răspunsuri eficiente, să mobilizeze resurse și să evalueze impactul politicilor implementate. Toate aceste etape presupun un grad ridicat de coordonare între instituțiile naționale și partenerii internaționali.

Etica securității constituie o altă dimensiune esențială a cadrului teoretic. Furnizarea securității nu poate fi separată de respectarea statului de drept și a drepturilor fundamentale ale cetățenilor. Controlul civil asupra forțelor armate, transparența decizională și responsabilizarea instituțiilor sunt condiții indispensabile pentru legitimitatea democratică a politicilor de securitate. Astfel, securitatea nu este doar un obiectiv tehnic, ci și unul profund politic și normativ.

În ansamblu, cadrul teoretic prezentat demonstrează că securitatea necesită a fi privită ca un bun public complex, aflat la intersecția dintre necesități economice, imperative strategice și constrângeri etice. Aceste fundamente teoretice constituie baza pentru analiza aplicată din capitolul următor, unde interacțiunea dintre economie și strategie de apărare este detaliată prin studii de caz și exemple practice.

Teoria bunurilor publice: definiții și extensii

Conceptul de bun public a devenit un reper fundamental al teoriei economice moderne. În accepțiunea clasică, formulată de Paul Samuelson (1954) și aprofundată de Richard Musgrave (1959), bunurile publice sunt acele bunuri sau servicii care se caracterizează simultan prin **non-excludabilitate** și **non-rivalitate**. Non-excludabilitatea înseamnă că, odată ce bunul este furnizat, nu este posibil – sau este foarte costisitor – să fie excluse anumite persoane de la consumul său. Non-rivalitatea implică faptul că utilizarea bunului de către un individ nu diminuează disponibilitatea acestuia pentru ceilalți membri ai colectivității. Exemple clasice includ iluminatul stradal, apărarea națională sau protecția împotriva inundațiilor.

Literatura ulterioară a nuanțat însă această categorie. Buchanan (1965) introduce conceptul de **bunuri club**, adică bunuri care sunt în principiu non-rivale, dar pentru care accesul poate fi restricționat membrilor unui grup ce plătesc o cotizație (cum sunt, de pildă, autostrăzile cu taxă sau rețelele de cablu). El arată că, printr-un mecanism de asociere voluntară, indivizii pot împărți costurile furnizării unui bun non-rival și își pot limita accesul pentru a evita congestionarea.

Pe de altă parte, Elinor Ostrom (1990) pune accent pe **bunurile comune** (common-pool resources) –, resurse caracterizate prin rivalitate, dar cu dificultăți de excludere, cum ar fi pădurile, zonele de pescuit sau apele subterane. Ea demonstrează că, în absența unui management colectiv, aceste resurse pot fi supraconsumate, fenomen cunoscut drept „*tragedia comunelor*”.

În fine, Kaul și colaboratorii (2003) extind perspectiva introducând noțiunea de **bunuri publice globale**, pentru a desemna acele bunuri ale căror beneficii și costuri se manifestă dincolo de frontierele statelor. Exemple relevante sunt stabilitatea climatică, securitatea financiară internațională sau lupta împotriva terorismului global. Această extensie subliniază că furnizarea bunurilor publice globale presupune cooperare internațională și instituții multilaterale robuste.

În acest cadru teoretic, **securitatea** apare ca un exemplu complex și particular. La nivel național, apărarea și ordinea publică pot fi considerate bunuri publice pure, întrucât protecția oferită de stat se extinde asupra tuturor cetățenilor fără discriminare și fără costuri marginale suplimentare pentru fiecare beneficiar. Totuși, pe măsură ce amenințările devin transnaționale – terorismul internațional, atacurile cibernetice, proliferarea armelor de distrugere în masă –, securitatea capătă trăsăturile unui **bun public global**, a cărui furnizare eficientă depinde de cooperarea între state, de alianțe militare și de instituții internaționale.

Astfel, teoria bunurilor publice oferă nu doar un cadru conceptual pentru înțelegerea securității, ci și un argument pentru politicile publice orientate spre

partajarea responsabilităților și resurselor între actori naționali și internaționali. Această abordare pregătește terenul pentru analiza aprofundată a relației dintre economie și strategie de apărare din capitolele următoare.

Problema călătorului clandestin și guvernanta colectivă

Unul dintre cele mai cunoscute obstacole în furnizarea eficientă a bunurilor publice este **problema „călătorului clandestin”** (freerider), teoretizată de Mancur Olson (1965). Aceasta descrie tendința actorilor – fie indivizi, fie organizații sau state – de a beneficia de pe urma unui bun public fără a contribui proporțional la costurile furnizării lui. Din moment ce bunurile publice sunt caracterizate prin non-excludabilitate, fiecare participant are un stimul să își reducă aportul, sperând că alții vor acoperi costurile, iar el se va bucura gratuit de beneficii. Rezultatul, în lipsa unor mecanisme corective, este subfinanțarea și furnizarea insuficientă a bunului respectiv.

În domeniul securității internaționale, problema călătorului clandestin se manifestă pregnant în cadrul **alianțelor militare**. Mecanisme precum NATO implică o distribuție a poverii (burdensharing) între membri pentru finanțarea capabilităților comune, participarea la operațiuni și menținerea interoperabilității. În practică, însă, unele state tind să contribuie mai puțin decât altele, mizând pe protecția oferită de aliați mai puternici. Această asimetrie creează tensiuni politice și poate submina coeziunea alianței pe termen lung, mai ales atunci când costurile cresc sau amenințările se diversifică.

Guvernanta colectivă apare, astfel, ca un răspuns necesar pentru a limita comportamentele oportuniste. Ea se bazează pe **reguli, norme și instituții** care stabilesc așteptări reciproce, definesc criterii de contribuție și prevăd mecanisme de monitorizare și sancționare. În NATO, de exemplu, obiectivul convenit al alocării a 2% din PIB pentru apărare funcționează ca o normă comună, menită să încurajeze convergența eforturilor și să reducă fenomenul freeriding. De asemenea, raportarea transparentă a cheltuielilor, evaluările periodice ale capabilităților și planificarea integrată contribuie la responsabilizarea statelor membre.

Dincolo de alianțele militare, guvernanta colectivă include și **instituțiile multilaterale și acordurile internaționale** care gestionează bunuri publice globale, precum regimurile de neproliferare sau cooperarea în domeniul cibernetic. Stabilirea unor standarde comune, a unor proceduri de verificare și a unor mecanisme de sprijin reciproc ajută la crearea unui climat de încredere și la reducerea comportamentelor de tip oportunist.

Astfel, problema călătorului clandestin și soluțiile de guvernanta colectivă sunt inseparabile în analiza securității ca bun public. Ele explică de ce simpla existență

a unui interes comun nu este suficientă pentru cooperare și de ce instituțiile, regulile și normele sunt esențiale pentru furnizarea eficientă a securității la nivel național, regional și global. Această perspectivă pregătește terenul pentru discuția despre instrumentele concrete prin care administrațiile publice pot stimula participarea echitabilă și pot asigura sustenabilitatea alianțelor și parteneriatelor în materie de securitate.

Politici publice: ciclul politicilor și instrumente

Analiza securității ca bun public nu poate fi completă fără o înțelegere clară a **procesului de elaborare și implementare a politicilor publice**. Modelul clasic al ciclului politicilor, descris de Dunn (2017), oferă un cadru conceptual util pentru a surprinde dinamica decizională. Acest model identifică patru etape majore – *definirea problemei, formularea soluțiilor, implementarea măsurilor și evaluarea rezultatelor* – care, deși prezentate secvențial, în practică se suprapun, se reiau și se ajustează continuu. În domeniul securității, această flexibilitate este esențială, deoarece mediul strategic este marcat de incertitudine, schimbări rapide și apariția de noi amenințări.

Prima etapă, **definirea problemei**, presupune recunoașterea și delimitarea precisă a riscurilor și vulnerabilităților care afectează securitatea națională sau internațională. În acest stadiu, administrația publică trebuie să mobilizeze expertiză multidisciplinară și să consulte actori relevanți pentru a înțelege cauzele profunde ale amenințărilor. Fără o diagnosticare adecvată, politicile riscă să fie reactive și ineficiente.

A doua etapă, **formularea politicilor**, implică elaborarea unor opțiuni de răspuns și selectarea instrumentelor adecvate. Aici intervine creativitatea instituțională și capacitatea de a îmbina diferite tipuri de instrumente: reglementare, taxare, subvenții, contractare, parteneriate public–privat sau investiții directe în capacități. În domeniul securității, instrumentele pot include elaborarea de doctrine și strategii, planificarea capacităților militare, programe de achiziții și modernizare, dar și măsuri de cooperare internațională, educație strategică sau comunicare publică pentru consolidarea sprijinului societății.

Etapă a treia, **implementarea**, transformă deciziile politice în acțiuni concrete. Aceasta presupune coordonare interinstituțională, management eficient al resurselor și monitorizare continuă a progresului. În securitate, implementarea se reflectă în desfășurarea exercițiilor militare, punerea în funcțiune a infrastructurii critice, realizarea achizițiilor sau operarea programelor de instruire și educație strategică.

În fine, **evaluarea politicilor** are rolul de a măsura eficiența, eficacitatea și impactul acțiunilor întreprinse. Ea oferă feedback pentru ajustarea viitoarelor decizii și contribuie la învățarea instituțională. În domeniul securității, evaluarea poate lua forma unor audituri de capabilități, a analizelor post-acțiune sau a rapoartelor periodice către organisme naționale și internaționale.

Pe tot parcursul acestui ciclu, **alegerea instrumentelor** este foarte importantă. Nu există un set universal de instrumente potrivite pentru toate situațiile; administrația publică trebuie să adapteze mixul de măsuri în funcție de natura amenințării, resursele disponibile și cadrul internațional. În cazul securității, acest lucru poate însemna combinarea investițiilor în tehnologii emergente cu consolidarea parteneriatelor public–privat, întărirea cadrului normativ și dezvoltarea unei culturi strategice în rândul personalului și al populației.

Astfel, modelul ciclului politicilor și diversitatea instrumentelor disponibile oferă un cadru esențial pentru guvernanta securității ca bun public. Ele arată că succesul politicilor nu depinde doar de formularea unor obiective ambițioase, ci și de implementarea riguroasă, de adaptarea continuă la schimbările din mediul strategic și de evaluarea permanentă a rezultatelor.

Administrația publică și managementul riscului

În contextul transformărilor accelerate și al amenințărilor complexe, administrația publică se confruntă cu o realitate caracterizată de incertitudine, volatilitate și interdependențe multiple. Tradițional, instituțiile publice erau orientate mai ales către planificare liniară și reacție la evenimente previzibile. În prezent, însă, această abordare nu mai este suficientă. **Managementul riscului** și al **rezilienței** devin instrumente centrale pentru prioritizarea intervențiilor și alocarea eficientă a resurselor în fața unor amenințări diverse și adesea imprevizibile.

Managementul riscului presupune identificarea, evaluarea și tratarea pericolelor potențiale înainte ca acestea să se materializeze. În domeniul securității, acest proces acoperă nu doar riscurile tradiționale de ordin militar, ci și pe cele asociate sănătății publice, securității cibernetice sau energiei. Administrarea integrată a acestor riscuri permite o planificare proactivă, reducerea vulnerabilităților și crearea unor mecanisme de răspuns rapid. Totodată, **reziliența** este complementară managementului riscului: ea se referă la capacitatea sistemelor publice și private de a absorbi șocurile, de a se adapta și de a reveni la starea de funcționare normală după o perturbare.

În acest context, modelele de tip „**all-hazards approach**” câștigă tot mai multă atenție. Acestea propun o abordare integrată a tuturor tipurilor de riscuri, indiferent de sursa lor, evitând fragmentarea pe domenii și agenții. Prin acest

model, administrația publică dezvoltă planuri și proceduri standardizate aplicabile unei game largi de situații de urgență, fie că vorbim de pandemii, atacuri cibernetice sau dezastre naturale. Un avantaj major al abordării „all-hazards” este eficiența: în loc să pregătească planuri separate pentru fiecare tip de risc, instituțiile construiesc capacități versatile, adaptabile mai multor scenarii.

În paralel, modelul „*whole-of-government/whole-of-society*” reflectă nevoia de coordonare interinstituțională și implicarea activă a tuturor actorilor societali. „*Whole-of-government*” presupune colaborarea strânsă între diferitele ministere și agenții guvernamentale, depășind barierele instituționale tradiționale. „*Whole-of-society*” extinde această logică, implicând sectorul privat, organizațiile neguvernamentale, mediul academic și cetățenii în elaborarea și implementarea politicilor de securitate. Acest model recunoaște că în fața amenințărilor complexe – de la atacuri cibernetice la crize energetice și sanitare – niciun actor singur nu deține toate resursele și expertiza necesare.

Aplicarea acestor modele în administrația publică are consecințe directe asupra **politicilor naționale de securitate**. De exemplu, integrarea securității sanitare, cibernetice și energetice într-o strategie coerentă necesită mecanisme de coordonare, schimb de informații și exerciții comune între instituții. Totodată, managementul riscului trebuie să fie dublat de comunicare strategică și de educație publică, astfel încât cetățenii să înțeleagă măsurile adoptate și să contribuie la reziliența colectivă.

Prin urmare, administrația publică devine nu doar un furnizor de servicii, ci și un orchestrator al unui **ecosistem național de securitate** în care sectorul public, privat și societatea civilă colaborează pentru prevenirea și gestionarea riscurilor. Managementul riscului și al rezilienței, aplicat în logica „all-hazards” și „*whole-of-government/whole-of-society*”, reprezintă un pilon indispensabil al politicilor moderne de securitate.

Etica securității și legitimitatea democratică

Într-o societate democratică, **furnizarea securității** nu poate fi separată de respectarea statului de drept și de protecția drepturilor civile fundamentale. Deși nevoia de protecție împotriva amenințărilor interne și externe poate determina guvernele să adopte măsuri ferme, aceste măsuri trebuie concepute și implementate astfel încât să fie compatibile cu principiile democratice. Transparența, responsabilizarea și controlul civil asupra forțelor armate constituie piloni ai legitimității. Lipsa acestora poate duce la abuzuri de putere, pierderea încrederii publicului și chiar subminarea securității pe termen lung.

Transparența în domeniul securității presupune comunicarea clară a obiectivelor, bugetelor și rezultatelor politicilor, într-o manieră care nu compromite aspectele sensibile, dar care oferă cetățenilor și reprezentanților lor posibilitatea de a înțelege și evalua acțiunile întreprinse. **Responsabilizarea** implică existența unor mecanisme prin care decidenții și instituțiile sunt trași la răspundere pentru erorile sau abuzurile comise, inclusiv prin audituri, rapoarte publice sau investigații independente. **Controlul civil asupra forțelor armate** reprezintă o garanție fundamentală a democrației: armata și structurile de securitate trebuie să servească interesele societății, sub autoritatea liderilor aleși, și nu să devină un actor autonom în procesul politic.

Totuși, politicile de securitate implică adesea informații sensibile, operațiuni discrete și planuri care nu pot fi făcute publice fără a afecta eficacitatea lor. **Provocarea guvernancei democratice** constă tocmai în găsirea echilibrului între **necesitatea secretului** – indispensabilă pentru protejarea operațiunilor și a surselor – și **exigențele democratice de supraveghere și control**. Experiența statelor democratice mature arată că acest echilibru se poate realiza prin instituții de supraveghere independente, comisii parlamentare specializate, rapoarte publice periodice și o cultură a integrității în instituțiile de securitate.

Această abordare etică este relevantă și pentru **extinderea conceptului de securitate** dincolo de domeniul militar. Dacă apărarea națională, ordinea publică și protecția civilă pot fi considerate bunuri publice pure furnizate de stat, domenii precum securitatea cibernetică, energetică, sanitară sau alimentară au trăsături de bunuri mixte, necesitând implicarea sectorului privat și a societății civile. La nivel global, fenomene precum schimbările climatice, terorismul internațional sau instabilitatea financiară reprezintă bunuri publice globale, a căror furnizare eficientă depinde de cooperarea dintre instituții internaționale precum NATO, Uniunea Europeană sau Organizația Națiunilor Unite.

Astfel, putem schița **un cadru conceptual** care să reflecte această diversitate: securitatea națională (bun public pur) cuprinde apărarea, ordinea publică și protecția civilă; securitatea extinsă (bunuri mixte) include domenii precum ciberneticul, energia, sănătatea și alimentația; securitatea globală (bun public global) se referă la climă, terorism internațional și stabilitate financiară. Instrumentele prin care aceste niveluri sunt gestionate variază de la politici publice și resurse bugetare la mecanisme de cooperare și parteneriate instituționale.

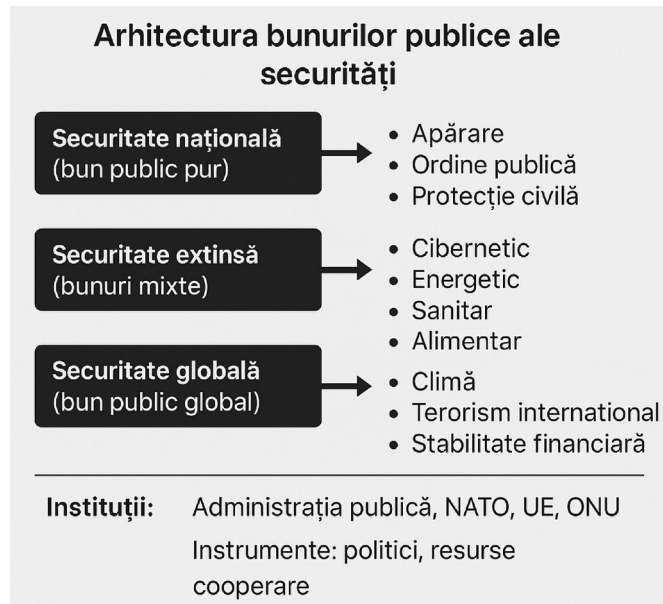

Figura 1: Arhitectura bunurilor publice ale securității

În fine, **fundamentele teoretice prezentate în acest prim capitol** oferă un cadru de interpretare necesar pentru analiza dimensiunilor practice ale securității. Ele arată că trecerea de la conceptualizare la realitate implică observarea modului în care fondurile economice și infrastructurile disponibile condiționează strategiile de apărare și cum transformările recente – precum pandemia COVID-19 sau conflictul din Ucraina – au modelat politicile de securitate. Capitolul următor ilustrează aceste relații prin exemple și studii de caz relevante, pregătind terenul pentru recomandările de politici publice.

Așa cum este prezentat în Tabelul nr. 1, tipurile de bunuri publice relevante pentru securitate pot fi descrise în mod cursiv, astfel încât să evidențieze trecerea de la nivelul național la cel global și natura instrumentelor folosite.

Tabelul 1: Tipuri de bunuri publice relevante pentru securitate

Tip	Caracteristici	Exemple în securitate	Implicații de politică
Bun public pur	Non-excludabil, non-rival	Apărarea teritorială	Finanțare bugetară colectivă
Bun public global	Transnațional	Stabilitate climatică, antiterorism	Cooperare internațională

Tip	Caracteristici	Exemple în securitate	Implicații de politică
Bun club	Excludabil, non-rival până la congestie	Capabilități commune într-o alianță	Contribuții și reguli de acces
Bun comun	Non-excludabil, rival	Spațiu electromagnetic, spectru	Reguli de utilizare, monitorizare

La **nivel național**, securitatea se configurează în jurul bunurilor publice pure furnizate de stat: apărarea, ordinea publică și protecția civilă. Aceste domenii sunt non-excludabile și non-rivale: protecția oferită de armată, poliție sau serviciile de urgență se extinde asupra întregii populații, indiferent de contribuția individuală. Administrația publică este responsabilă de planificare, finanțare și coordonare, asigurând astfel un nivel minim garantat de securitate pentru toți cetățenii.

Pe măsură ce conceptul de securitate se **extinde**, apar domenii cu trăsături de bunuri mixte, unde furnizarea eficientă necesită colaborarea dintre sectorul public și cel privat. Securitatea cibernetică, securitatea energetică, sănătatea publică și securitatea alimentară sunt exemple relevante. În aceste cazuri, non-excludabilitatea nu mai este absolută, iar rivalitatea poate apărea în condiții de criză sau suprasolicitare. Prin urmare, guvernarea se bazează pe parteneriate public–privat, reglementare, standarde comune și investiții coordonate pentru a menține accesul și funcționalitatea acestor bunuri esențiale.

La **nivel global**, securitatea capătă trăsăturile unui bun public global. Fenomene precum schimbările climatice, terorismul internațional sau instabilitatea financiară nu pot fi gestionate eficient de către un singur stat. Ele afectează simultan multiple regiuni și generații și necesită cooperare multilaterală susținută. Instituțiile internaționale – NATO, Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite – devin platforme prin care statele își coordonează politicile, mobilizează resurse și creează norme comune pentru a furniza aceste bunuri globale. Instrumentele utilizate variază de la tratate și acorduri internaționale la programe comune, finanțări colective și misiuni de stabilizare.

Această prezentare narativă permite înțelegerea treptată a tipurilor de bunuri publice relevante pentru securitate, evidențiind continuitatea între nivelurile național, extins și global și clarificând rolul administrației publice și al instituțiilor internaționale în furnizarea lor.

Relația dintre administrația publică și securitatea națională/internațională

Administrația publică reprezintă infrastructura instituțională prin care statul își exercită funcțiile esențiale, inclusiv furnizarea securității ca bun public. În plan național, administrația are rolul de a elabora politici, de a mobiliza resurse și de a coordona instituțiile responsabile pentru apărare, ordine publică și protecție civilă. Acest rol nu este pur tehnic, ci implică luarea unor decizii strategice care afectează echilibrul dintre libertate și securitate, transparență și secret, costuri și beneficii sociale (Rothstein, 2011).

Într-o democrație consolidată, administrația publică funcționează ca un **intermediar între decidenții politici și cetățeni**, asigurând că politicile de securitate reflectă atât voința publică, cât și angajamentele internaționale asumate de stat. Ea este responsabilă de formularea strategiilor naționale de apărare, de managementul riscurilor și de implementarea standardelor internaționale. De exemplu, în România, Ministerul Apărării Naționale și Ministerul Afacerilor Interne acționează în baza planurilor guvernamentale aprobate de Parlament și coordonate cu strategiile NATO și UE (Guvernul României, 2022).

La nivel internațional, **securitatea nu mai poate fi furnizată unilateral**. Amenințările transnaționale – terorismul, criminalitatea organizată, atacurile cibernetice, schimbările climatice – necesită cooperare între state și instituții. Administrațiile naționale devin astfel actori-cheie în **rețelele de guvernare globală**, contribuind cu date, expertiză și resurse la mecanismele colective de securitate (Keohane, Nye, 2001). Participarea în organizații precum NATO, Uniunea Europeană sau Organizația Națiunilor Unite presupune nu doar asumarea unor obligații formale, ci și adaptarea structurilor administrative interne pentru a putea coopera eficient cu partenerii externi.

Această relație bidirecțională între administrația publică și securitatea națională/internațională implică o serie de provocări. În primul rând, **alocarea resurselor**: administrațiile trebuie să echilibreze cheltuielile pentru apărare cu nevoile sociale și economice interne. În al doilea rând, **coordonarea interinstituțională**: securitatea modernă cuprinde dimensiuni multiple – militară, economică, sanitară, cibernetică – care necesită colaborare între ministere, agenții și sectorul privat. În al treilea rând, **legitimitatea democratică**: implicarea administrației în mecanisme internaționale de securitate trebuie să fie transparentă și să respecte statul de drept și controlul parlamentar (Born et al., 2003).

Prin urmare, administrația publică nu este doar un executant al deciziilor politice în materie de securitate, ci un **actor strategic** care modelează politica de apărare, coordonează implementarea obligațiilor internaționale și mediază relația dintre stat

și cetățean. În condițiile transformărilor contemporane, succesul politicilor de securitate depinde de capacitatea administrațiilor de a integra perspectiva națională cu cea internațională, de a anticipa riscurile și de a construi reziliența sistemică prin politici coerente și parteneriate durabile.

ECONOMIE ȘI STRATEGIE MILITARĂ ÎN CONTEXT CONTEMPORAN

Dacă primul capitol a oferit cadrul teoretic al securității ca bun public și instrumentele prin care aceasta poate fi furnizată, acest capitol se concentrează asupra **dimensiunilor practice** ale interacțiunii dintre economie și strategie militară. În secolul XXI, resursele economice nu mai constituie doar baza finanțării capabilităților militare, ci și un element strategic în sine, influențând direct reziliența națională și coeziunea alianțelor internaționale.

În această parte sunt analizate mai multe direcții complementare: **resursele economice ca fundament al puterii militare**, politicile bugetare și standardul NATO de **2% din PIB** alocat apărării, precum și efectele transformatoare ale crizelor recente. **Pandemia COVID-19** a evidențiat vulnerabilități sistemice și a redefinit sănătatea populației ca element strategic, iar **conflictul din Ucraina** a adus în prim-plan probleme de securitate energetică, logistică și adaptare doctrinară. Totodată, vor fi abordate **interdependența dintre economie și strategie militară**, investițiile în tehnologie, industria de apărare și digitalizare, precum și **rolul Uniunii Europene și NATO** în gestionarea bunurilor publice de securitate.

Prin această abordare, capitolul oferă o imagine integrată a modului în care realitățile economice și provocările geopolitice actuale modelează strategiile de apărare și guvernanta securității în România, în spațiul euro-atlantic și la nivel global.

Resursele economice ca fundament al puterii militare

Capacitatea unui stat de a-și construi, întreține și moderniza forțele armate depinde, în mod fundamental, de **resursele economice** pe care le poate mobiliza. Încă din lucrările clasice de relații internaționale, puterea militară este considerată inseparabilă de puterea economică, deoarece aceasta furnizează baza materială pentru finanțarea echipamentelor, instruirea personalului, dezvoltarea tehnologică și susținerea logistică a operațiunilor (Kennedy, 1987). Un stat cu o economie solidă poate alocă resurse mai consistente pentru apărare, fără a compromite bunăstarea socială, ceea ce îi sporește atât capacitatea de descurajare, cât și reziliența în fața crizelor.

În mod tradițional, **bugetul apărării** reflectă prioritățile strategice ale unui stat și măsura în care acesta poate transforma potențialul economic în putere militară. Statele NATO au convenit, începând cu Summitul din 2014 din Țara Galilor,

să aloce cel puțin **2% din PIB** pentru apărare până în 2024, tocmai pentru a asigura sustenabilitatea capabilităților colective (NATO, 2023-a). Această țintă nu este doar un indicator contabil, ci și un semnal politic al voinței de a contribui la securitatea comună și de a evita fenomenul „*călătorului clandestin*” descris de Olson (1965). România, de exemplu, a reușit să atingă și să mențină acest nivel de finanțare începând cu 2017, ceea ce a permis modernizarea accelerată a forțelor armate și participarea mai activă la misiuni internaționale (Guvernul României, ib.).

Resursele economice nu se reduc însă la bugetele anuale. **Structura economiei și infrastructurile critice** influențează direct capacitatea de mobilizare în situații de criză. O bază industrială diversificată, lanțuri de aprovizionare robuste și o forță de muncă calificată permit producerea rapidă a echipamentelor necesare și întreținerea logistică pe termen lung. Lecțiile celor două războaie mondiale arată că statele care au reușit să-și convertească industriile civile în industrii de război au avut un avantaj decisiv (Tooze, 2006). În prezent, această logică se regăsește în accentul pus pe **capacități dual-use** și pe parteneriate public–privat pentru dezvoltarea de tehnologii cu aplicații civile și militare simultan (Edwards, 2018).

În același timp, **stabilitatea macroeconomică** este o condiție necesară pentru finanțarea sustenabilă a apărării. Deficitele bugetare excesive sau crizele financiare pot reduce drastic resursele disponibile și pot limita investițiile în capabilități strategice. Pandemia COVID-19 a evidențiat această vulnerabilitate: cheltuielile masive pentru sănătate publică și pentru sprijinirea economiei au concurat cu alocările pentru apărare, iar întreruperile lanțurilor de aprovizionare au afectat programele de achiziții militare (SIPRI, 2021). Aceste evoluții confirmă că reziliența economică este parte integrantă a rezilienței naționale.

Resursele economice constituie și baza pentru **investiții în cercetare și dezvoltare**. În epoca tehnologiilor emergente – inteligență artificială, drone autonome, biotehnologii, securitate cibernetică – competitivitatea militară depinde de capacitatea statelor de a finanța inovarea și de a integra rezultatele în doctrină și echipamente (Gilli, Gilli, 2019). Țările cu ecosisteme tehnologice dinamice și cu instituții care facilitează colaborarea între universități, industrie și forțele armate sunt mai bine plasate pentru a-și păstra avantajul strategic.

În fine, resursele economice au o dimensiune **geopolitică**. Statele cu economii mari pot utiliza ajutoare, credite și investiții pentru a construi alianțe, a sprijini parteneri și a proiecta stabilitate în regiuni cheie. Sprijinul financiar și logistic acordat Ucrainei de statele NATO și UE după 2022 ilustrează modul în care puterea economică colectivă se transformă în efect strategic, consolidând apărarea unui stat terț și descurajând agresiunea (European Council, 2023).

Prin urmare, resursele economice nu sunt doar un factor de context, ci un **fundament structural al puterii militare**. Administrațiile publice trebuie să gestioneze această relație într-un mod integrat, asigurând echilibrul între nevoile sociale interne și angajamentele de securitate, între investițiile pe termen scurt și dezvoltarea capabilităților pe termen lung. Capacitatea de a mobiliza eficient resursele economice reprezintă, în ultimă instanță, diferența dintre o strategie de apărare declarativă și una credibilă.

Politici bugetare și apărarea națională (exemplul 2% PIB pentru NATO)

Politicile bugetare în domeniul apărării reprezintă instrumentul central prin care statele transformă obiectivele strategice în capabilități concrete. Prin alocarea resurselor financiare, guvernele stabilesc nu doar nivelul de pregătire militară, ci și orientarea dezvoltării forțelor armate și gradul de interoperabilitate cu aliații. Spre deosebire de alte politici publice, bugetele de apărare au o semnificație duală: ele sunt în același timp indicatori ai priorităților interne și semnale externe privind credibilitatea angajamentelor de securitate (Smith, 2019).

În cadrul **NATO**, dimensiunea bugetară a devenit un criteriu de solidaritate și partajare echitabilă a responsabilităților. La Summitul din Țara Galilor din 2014, statele membre s-au angajat să aloce cel puțin **2% din PIB** pentru apărare până în 2024, din care cel puțin 20% pentru achiziții majore și cercetare-dezvoltare (NATO, 2023). Acest angajament a fost reiterat la summituri ulterioare, reflectând consensul asupra faptului că descurajarea eficientă a amenințărilor contemporane necesită investiții constante și predictibile.

Pentru multe state europene, atingerea acestui prag a însemnat o schimbare semnificativă de politică publică. România, de exemplu, a adoptat în 2015 un acord politic național prin care s-a angajat să crească bugetul apărării la 2% din PIB începând cu 2017 și să mențină acest nivel pe termen lung (Guvernul României, ib.). Această decizie a permis lansarea unor programe de modernizare a aviației, apărării antiaeriene și comunicațiilor, consolidând în același timp credibilitatea României în cadrul alianței.

Totuși, politica bugetară în domeniul apărării nu poate fi privită izolat. Ea trebuie corelată cu **sustenabilitatea fiscală** și cu nevoile altor sectoare publice. Cheltuielile militare masive, neînsoțite de creștere economică sau de reforme structurale, pot genera tensiuni sociale și deficite bugetare greu de susținut (Băhnăreanu, 2009). De aceea, guvernele caută un **echilibru** între investițiile în apărare și cele în infrastructură civilă, sănătate sau educație, asigurând astfel legitimitatea politică și sprijinul cetățenilor pentru politica de securitate.

În plus, alocarea bugetară nu garantează automat eficiența utilizării fondurilor. **Transparența și responsabilizarea** în execuția bugetului de apărare sunt esențiale pentru a evita risipa, corupția și întârzierile în programele de achiziții. În acest sens, auditul public, rapoartele periodice către Parlament și implicarea societății civile pot contribui la creșterea performanței cheltuielilor de apărare și la menținerea încrederii publice (Born et al., 2003).

În contextul crizelor recente, precum pandemia COVID-19 și conflictul din Ucraina, politicile bugetare de apărare au căpătat o dimensiune suplimentară: aceea de **reziliență multidimensională**. Statele au început să integreze în planificarea apărării investiții în stocuri strategice, infrastructuri critice și capabilități dual-use, precum și să crească bugetele pentru cercetare în domenii emergente, de la securitate cibernetică la biotehnologii (SIPRI, 2021). Astfel, pragul de 2% din PIB devine nu doar o țintă financiară, ci un reper pentru transformarea structurală a politicilor de apărare și pentru consolidarea securității colective.

La Summitul NATO de la Haga, din iunie 2025, membrii Alianței au adoptat o decizie istorică privind creșterea nivelului cheltuielilor de apărare: statele membre ale NATO s-au angajat să crească cheltuielile, incluzând elemente de securitate conexasă, la **5% din PIB** până în anul **2035**. Din această sumă, **3,5% din PIB** urmează să fie dedicate cheltuielilor militare de bază (echipamente, personal, operare, întreținere), iar **1,5%** pentru activități „*defence-related*” — infrastructură critică, infrastructură digitală, reziliență (rezerve, logistică, inovare, etc.). Decizia a fost aprobată printr-un plan de investiții comun („*The Hague Investment Plan*”) și prevede evaluări intermediare, în special în 2029, pentru a urmări progresul și a ajusta traiectoriile în funcție de mediul strategic.

Implicațiile acestei decizii sunt multiple și se prefigurează pe plan economic, politic și strategic. Economic, creșterea cheltuielilor la 5% din PIB va pune presiune pe bugetele naționale, în special pentru statele cu deficite, datorii mari sau cu economii substanțiale dar cu productivitate scăzută; însă simulările arată că, dacă aplicată gradual, aceasta poate genera efecte pozitive prin investiții în infrastructură, stimularea sectorului industrial de apărare, crearea de locuri de muncă și inovare tehnologică (Janes, 2025). Politic, decizia este un semnal puternic de unitate și de determinare în fața amenințării ruse, dar risc de opoziție internă în statele mai vulnerabile fiscal sau care au priorități sociale puternice. Strategia NATO va trebui să clarifice ce se include concret în componenta „*defence-related*” pentru a evita folosirea acestor cheltuieli ca mijloace de contabilizare creativă, întrucât eficacitatea nu este dată doar de procente, ci de modul în care resursele sunt orientate spre capabilități relevante, interoperabile și adaptate amenințărilor actuale.

România, care în 2024 a alocat aproximativ **2,2%** din PIB pentru apărare, urmărește să crească acest procent spre **5%** în contextul angajamentului NATO din 2025. Conform unui raport al **Erste Group** din 2025, există scenarii în care România ar putea ajunge la 5% din PIB până în 2028, cu o creștere graduală care depinde de performanța economică, de creșterea veniturilor fiscale și de disponibilitatea de a redirecționa cheltuieli bugetare (Erste Group, 2025; Romania Insider, 2025).

Impactul fiscal al unei astfel de creșteri este semnificativ. România se confruntă deja cu un deficit guvernamental mare, estimat la peste **8,6% din PIB** în 2024. Creșterea cheltuielilor de apărare la 5% din PIB ar presupune un efort suplimentar bugetar, probabil sub forma unor majorări de venituri fiscale, restrângeri în alte zone de cheltuieli, sau utilizarea fondurilor UE/extern furnizate în mod excepțional. Economistii și instituțiile financiare avertizează că fără consolidare fiscală, România riscă creșterea datoriei publice și presiune suplimentară asupra credibilității fiscale.

În concluzie, politicile bugetare sunt mai mult decât simple alocări contabile; ele reflectă voința politică, capacitatea administrativă și viziunea strategică a unui stat. Atingerea și menținerea unui nivel adecvat de finanțare a apărării reprezintă o condiție necesară, dar nu suficientă pentru o politică de securitate eficientă. Ea trebuie însoțită de planificare riguroasă, transparență și cooperare internațională pentru a transforma resursele financiare în capabilități reale și credibile.

Impactul pandemiei COVID-19 asupra securității

Pandemia COVID-19 a constituit cel mai sever test pentru reziliența sistemelor naționale de securitate după sfârșitul Războiului Rece. Deși la prima vedere criza sanitară pare un domeniu separat de cel militar, experiența ultimilor ani a arătat că sănătatea populației, funcționarea lanțurilor logistice și capacitatea de reacție a instituțiilor publice sunt elemente **strategice** cu impact direct asupra securității naționale și internaționale (WHO, 2021). COVID-19 a demonstrat că vulnerabilitățile economice și sociale pot fi exploatare de actori statali sau nestatali și că securitatea trebuie redefinită pentru a include dimensiuni non-militare.

În primul rând, pandemia a provocat **crize de resurse** fără precedent. Bugetele publice au fost supuse unei presiuni enorme din cauza cheltuielilor pentru sănătate, sprijin economic și măsuri de protecție socială. În multe state, alocările pentru apărare au stagnat sau au fost amânate, afectând programe de achiziții și exerciții militare (SIPRI, 2021). În același timp, restricțiile de circulație și blocajele în transport au perturbat lanțurile de aprovizionare pentru industria de apărare, întârziind livrarea echipamentelor și limitând capacitatea de întreținere a capabilităților existente (OECD, 2020).

În al doilea rând, pandemia a scos în evidență **sănătatea populației ca element strategic**. Nivelul de pregătire al sistemului medical, capacitatea de testare și vaccinare, stocurile de materiale sanitare și cooperarea între instituții au devenit indicatori de reziliență națională. Armatele au fost chemate să sprijine logistica vaccinării, transportul echipamentelor medicale și menținerea ordinii publice în condiții de restricții, confirmând interdependența dintre securitatea civilă și cea militară (MApN, 2021). În termeni teoretici, aceasta reflectă extinderea conceptului de bun public: protecția sănătății colective devine o condiție pentru funcționarea instituțiilor de securitate și pentru apărarea națională.

În al treilea rând, pandemia a accelerat **digitalizarea și transformarea doctrinară** a instituțiilor de securitate. Tele-munca, comunicarea online și managementul datelor au devenit esențiale pentru continuitatea funcțiilor critice. În același timp, amenințările cibernetice au crescut, profitând de vulnerabilitățile generate de utilizarea masivă a platformelor digitale. Aceasta a determinat guvernele să investească mai mult în securitate cibernetică și în infrastructuri digitale reziliente, adăugând o nouă dimensiune bugetelor de apărare (ENISA, 2021).

La nivel internațional, pandemia a evidențiat necesitatea **cooperării multilaterale**. Distribuția inegală a vaccinurilor, competiția pentru echipamente medicale și utilizarea restricțiilor comerciale au generat tensiuni geopolitice, iar actorii revizioniști au încercat să exploateze aceste slăbiciuni pentru a submina coeziunea alianțelor occidentale (EUISS, 2021). În același timp, NATO și UE au dezvoltat mecanisme de coordonare și sprijin reciproc, demonstrând că instituțiile internaționale pot funcționa ca furnizori de bunuri publice globale în domeniul sănătății și securității.

În concluzie, impactul pandemiei COVID-19 asupra securității a fost **multidimensional**. Ea a arătat că puterea militară tradițională nu este suficientă fără infrastructuri critice funcționale, o populație sănătoasă și o economie rezilientă. Lecția principală pentru administrațiile publice este necesitatea integrării sănătății publice, logisticii și securității cibernetice în planificarea strategică, precum și consolidarea parteneriatelor internaționale pentru a gestiona bunurile publice globale. În acest sens, pandemia nu a fost doar o criză, ci și un catalizator al transformării guvernantei securității.

Lecțiile conflictului din Ucraina: securitate energetică, logistică, adaptarea strategiilor

Conflictul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei în februarie 2022 a reprezentat cel mai amplu război convențional pe continentul european de la 1945 și a produs efecte sistemice asupra arhitecturii de securitate euro-atlantice.

În același timp, el a oferit un „laborator” al înțelegerii relației dintre economie și strategie militară, relevând o serie de **lecții esențiale** pentru administrațiile publice și instituțiile internaționale (Chivvis, 2023).

Una dintre lecțiile centrale este legată de **securitatea energetică**. Înainte de invazie, dependența Europei de gazul rusesc părea gestionabilă prin contracte comerciale pe termen lung. Războiul a arătat însă că infrastructura energetică poate deveni o armă strategică. Reducerea livrărilor de gaz, atacurile asupra infrastructurilor critice și volatilitatea prețurilor au determinat Uniunea Europeană să accelereze planurile de diversificare a surselor, crearea de stocuri strategice și investițiile în energie regenerabilă și infrastructuri de interconectare (European Commission, 2023). Securitatea energetică nu mai este un subiect economic izolat, ci o componentă centrală a rezilienței strategice și a capacității de a susține efortul de apărare.

Al doilea aspect este **logistica militară**. Războiul din Ucraina a demonstrat că aprovizionarea continuă cu muniții, combustibil, echipamente și piese de schimb este la fel de importantă ca superioritatea tehnologică. Lipsa de coordonare logistică poate compromite avantajele operaționale, iar rețelele feroviare, depozitele și coridoarele de transport devin ținte strategice. NATO și UE au lansat inițiative pentru îmbunătățirea mobilității militare, simplificarea procedurilor vamale și modernizarea infrastructurii critice astfel încât trupele și echipamentele să poată fi deplasate rapid pe flancul estic (NATO, 2023-b). Această lecție este deosebit de relevantă pentru România și statele baltice, care reprezintă zone cheie pentru descurajarea agresiunii.

A treia lecție vizează **adaptarea strategiilor și doctrinelor militare**. Conflictul din Ucraina a pus în evidență rolul tehnologiilor emergente, de la drone comerciale folosite în scopuri militare la războiul informațional și atacurile cibernetice asupra infrastructurilor critice. Aceasta obligă administrațiile publice și armatele să integreze mai rapid inovația tehnologică, să dezvolte capabilități dual-use și să investească în protecția spațiului cibernetic și a comunicațiilor (IISS, 2023). Totodată, cooperarea internațională în domeniul instruirii și al transferului de echipamente a arătat că alianțele pot funcționa ca multiplicatori de forță atunci când există voință politică și mecanisme eficiente de coordonare.

În plan economic, conflictul a arătat că **sancțiunile financiare și comerciale** pot fi utilizate ca instrument de descurajare și constrângere strategică. Înghețarea rezervelor valutare, restricțiile asupra exporturilor de tehnologie și excluderea băncilor rusești din sistemele internaționale de plăți au afectat capacitatea Moscovei de a-și finanța efortul de război, demonstrând că interdependența economică

poate fi transformată din vulnerabilitate în instrument de politică externă (CFR, 2022).

În concluzie, conflictul din Ucraina confirmă că securitatea în secolul XXI este **multidimensională**, iar succesul strategiilor de apărare depinde de integrarea dimensiunilor energetice, logistice, economice și tehnologice. Pentru administrațiile publice din statele membre NATO și UE, lecțiile războiului implică necesitatea unei planificări mai cuprinzătoare, consolidarea rezilienței infrastructurilor critice și accelerarea investițiilor în capacități emergente, în paralel cu întărirea cooperării internaționale.

Interdependența economie–strategie militară: investiții în tehnologie, industria de apărare, digitalizare

În condițiile transformărilor accelerate ale mediului de securitate, **interdependența dintre economie și strategie militară** a devenit mai vizibilă ca oricând. Pe de o parte, economia furnizează resursele, infrastructura și capitalul uman necesare pentru construirea și modernizarea capacităților militare. Pe de altă parte, strategiile de apărare și investițiile în securitate generează efecte de multiplicare asupra economiei, stimulând inovarea, dezvoltarea infrastructurilor critice și crearea de locuri de muncă (Băhnăreanu, ib.).

Un domeniu central al acestei interdependențe îl reprezintă **investițiile în tehnologie**. Progresul în inteligență artificială, sisteme autonome, senzori avansați sau comunicații criptate redefineste modul în care sunt concepute operațiunile militare. Statele care investesc consistent în cercetare-dezvoltare și în transferul tehnologic între sectorul civil și cel militar își sporesc capacitatea de a menține un avantaj competitiv (Gilli, Gilli, ib.). În SUA, modelul „innovation ecosystem” a generat companii de tehnologie care colaborează cu Pentagonul, iar în Europa, Fondul European de Apărare sprijină proiecte comune de cercetare pentru tehnologii emergente cu utilizare duală (European Commission, 2022).

Industria de apărare este un alt pilon al acestei relații. Ea funcționează ca **interfață între economie și strategie**, transformând resursele financiare alocate apărării în echipamente, servicii și capacități reale. O bază industrială solidă permite statelor nu doar să își satisfacă propriile nevoi, ci și să exporte produse strategice, consolidându-și astfel influența internațională. În contextul războiului din Ucraina, importanța lanțurilor de aprovizionare securizate și a capacității de a crește rapid producția de muniții a devenit evidentă, determinând Uniunea Europeană să adopte măsuri pentru stimularea producției și coordonarea achizițiilor comune (European Defence Agency, 2023).

Un element emergent al interdependenței economie–strategie este **digitalizarea**. Tehnologiile digitale – big data, cloud computing, inteligență artificială – transformă procesele de planificare, conducere și logistică ale instituțiilor de apărare. Armatele investesc în platforme digitale pentru managementul resurselor, simulări și exerciții virtuale, iar administrațiile publice dezvoltă tablouri de bord și sisteme integrate de evaluare a politicilor de securitate (NATO, 2023-c). Această transformare nu este doar tehnică, ci și organizațională, necesitând noi competențe și noi modele de guvernare a datelor.

Pe lângă avantajele evidente, interdependența economie–strategie militară ridică și **provocări**. Investițiile masive în tehnologii emergente pot crea dependențe critice față de furnizori străini, iar transferul de tehnologie dual-use implică riscuri de proliferare și securitate cibernetică. În plus, este necesară o **coordonare interinstituțională** robustă pentru a evita duplicările și a asigura utilizarea eficientă a resurselor. Prin urmare, administrațiile publice trebuie să dezvolte politici de sprijin pentru industriile de apărare, mecanisme de partajare a informațiilor și programe de formare pentru leadership strategic și analiză de risc (OECD, 2022).

În concluzie, interdependența dintre economie și strategie militară nu este doar un fenomen pasiv, ci poate fi **modelată activ** prin politici publice coerente, parteneriate public–privat și investiții inteligente în tehnologie și digitalizare. Această abordare poate transforma cheltuielile de apărare dintr-un cost necesar într-un motor al inovației și rezilienței naționale, consolidând astfel securitatea ca bun public.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analiza prezentată în primele două capitole a evidențiat caracterul complex al securității ca bun public, atât la nivel național, cât și la nivel global. Pornind de la fundamentele teoretice – non-excludabilitate, non-rivalitate, problema călătorului clandestin și rolul politicilor publice –, am putut înțelege că securitatea nu mai poate fi abordată ca o simplă funcție militară a statului, ci ca un **ecosistem multidimensional**, în care sănătatea, energia, ciberneticul și stabilitatea financiară sunt componente esențiale. În acest cadru, administrația publică joacă rolul de orchestrator al resurselor și parteneriatelor, iar instituțiile internaționale, precum NATO și Uniunea Europeană, acționează ca furnizori și coordonatori de bunuri publice globale.

Din analiza dimensiunii practice reiese că **resursele economice constituie fundamentul puterii militare**. Alocările bugetare pentru apărare – exemplificate de pragul de 2% din PIB asumat în cadrul NATO – nu reprezintă doar cifre contabile,

ci expresia unei voințe politice și a unei strategii de securitate pe termen lung. Pandemia COVID-19 a arătat că securitatea națională este inseparabilă de sănătatea populației și de funcționarea lanțurilor logistice, iar conflictul din Ucraina a demonstrat că securitatea energetică și mobilitatea militară sunt condiții la fel de importante ca modernizarea tehnologică. Investițiile în industrie, infrastructuri critice și digitalizare pot transforma cheltuielile de apărare dintr-o povară într-un motor al inovării și rezilienței economice.

Pe baza acestor constatări, recomandările se conturează în mai multe direcții complementare:

- **Instituirea unui cadru național de evaluare a politicilor publice (policy evaluation)** în domeniul apărării și rezilienței, pentru a monitoriza impactul programelor și a permite ajustarea rapidă la schimbările mediului strategic. Un asemenea cadru ar integra indicatori de performanță, audituri independente și raportare publică, consolidând transparența și responsabilizarea decidenților.
- **Integrarea datelor provenite din NATO, SIPRI, Banca Mondială sau Eurostat în tablouri de bord publice**, care să permită comparații internaționale și să sprijine procesul decizional bazat pe dovezi. Aceste instrumente ar facilita înțelegerea distribuției efortului de apărare, a tendințelor de cheltuieli și a vulnerabilităților structurale.
- **Dezvoltarea parteneriatelor public-privat pentru capacități dual-use și lanțuri de aprovizionare securizate.** Într-o economie interdependentă, sectorul privat deține o parte semnificativă din infrastructurile critice și know-how-ul tehnologic. Politicile publice ar trebui să stimuleze colaborarea și inovarea în domenii precum securitatea cibernetică, producția de muniții, energie și comunicații.
- **Programe de formare pentru leadership strategic, analiză de risc și guvernanță a datelor** în administrația publică și în sectorul de securitate. Resursa umană calificată este elementul-cheie care poate transforma investițiile financiare în capacitate reală de reacție și planificare.
- **Planuri integrate de mobilitate militară și infrastructură critică interoperabilă cu standardele euro-atlantice**, pentru a asigura că răspunsul la crize este rapid și coordonat. Lecțiile conflictului din Ucraina arată că infrastructura de transport, depozitare și comunicații poate fi un factor decisiv în descurajarea agresiunii.

Aceste recomandări nu trebuie privite ca inițiative izolate, ci ca parte a unei **strategii de guvernanță adaptativă**, care să conecteze politicile economice,

de apărare și sociale. O administrație publică orientată spre reziliență, transparență și parteneriat poate transforma provocările actuale – pandemii, conflicte, crize energetice – în oportunități pentru întărirea securității colective. În acest fel, securitatea rămâne un **bun public**, dar unul furnizat prin politici publice inteligente, cooperare internațională și implicarea activă a tuturor actorilor relevanți.

BIBLIOGRAFIE:

1. Băhnăreanu, C. (2009). *Influența factorului economic în realizarea securității*, București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
2. Born, H., Fluri, P., Johnsson, A. (2003). *Handbook on Parliamentary Oversight of the Security Sector*, Geneva: DCAF – Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces.
3. Buchanan, J.M. (1965). *An Economic Theory of Clubs*, în *Economica*, vol. 32, nr. 125, pp. 1-14.
4. CFR (Council on Foreign Relations) (2022). *Sanctions on Russia: Impacts and Effectiveness*, <https://www.cfr.org/backgrounders/sanctions-russia-ukraine-war>, accesat la 5 septembrie 2025.
5. Chivvis, C. (2023). *Lessons from the Ukraine War for U.S. Strategy in Europe*, Foreign Policy Research Institute, martie, <https://www.fpri.org/article/2023/03/lessons-from-the-ukraine-war-for-u-s-strategy-in-europe>, accesat la 22 septembrie 2025.
6. Dunn, W.N. (2017). *Public Policy Analysis: An Integrated Approach*, ed. a 6-a, New York/Abingdon: Routledge.
7. ENISA (European Union Agency for Cybersecurity) (2021). *ENISA Threat Landscape 2021*, <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2021>, accesat la 2 septembrie 2025.
8. Erste Group (2025). *Romania: A New Era of Defense Expenditure*, <https://www.erstegroup.com/en/research/report/en/SR436222>, accesat la 2 septembrie 2025.
9. EUISS (European Union Institute for Security Studies) (2021). *Pandemic geopolitics: COVID-19 and the international order*, <https://www.iss.europa.eu/content/pandemic-geopolitics-covid-19-and-international-order>, accesat la 9 septembrie 2025.
10. European Commission (2022). *European Defence Fund: 61 collaborative defence research and development projects selected*, <https://ec.europa.eu/defence-industry-space/european-defence-fund>, accesat la 8 septembrie 2025.
11. European Commission (2023). *REPowerEU Plan: Affordable, Secure and Sustainable Energy for Europe*, <https://commission.europa.eu/repower-eu-plan>, accesat la 8 septembrie 2025.
12. European Council (2023). *EU support for Ukraine: military assistance and macro-financial aid*, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-support-ukraine/>, accesat la 18 septembrie 2025.
13. European Defence Agency (2023). *Supporting Ammunition Production and Joint Procurement in the EU*, <https://eda.europa.eu/news-and-events/news>, accesat la 18 septembrie 2025.

14. Gilli, A., Gilli, M. (2019). *Why China Has Not Caught Up Yet: Military-Technological Superiority and the Limits of Imitation, Reverse Engineering, and Cyber Espionage*, International Security, vol. 43, nr. 3, pp. 141-189.
15. Global Firepower (GFP) (n.d.). *2023 Military Strength Ranking*, <http://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>, accesat la 16 septembrie 2025.
16. Guvernul României (2022). *Programul de guvernare 2021-2024. Capitolul: Apărare și ordine publică*, București: Guvernul României.
17. IISS (International Institute for Strategic Studies) (2023). *The Military Balance 2023*, Londra: Routledge.
18. Janes (2025). *White paper assessing NATO's 5% defence spending plan*, <https://www.janes.com/osint-insights/defence-and-national-security-analysis/nato-spending-plan-assessment-white-paper>, accesat la 20 septembrie 2025.
19. Kaul, I., Conceição, P., Le Goulven, K., Mendoza, R.U. (eds.) (2003). *Providing Global Public Goods: Managing Globalization*, New York: Oxford University Press.
20. Kennedy, P. (1987). *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, New York: Random House.
21. Keohane, R.O., Nye, J.S. (2001). *Power and Interdependence*, ed. a 3-a, New York: Longman.
22. M.Ap.N. (Ministerul Apărării Naționale) (2007-2023). *Buget. Informații privind Bugetul Ministerului Apărării Naționale*, <http://www.mapn.ro/buget/index.php>, accesat la 8 septembrie 2025.
23. M.Ap.N. (2021). *Raport privind implicarea Armatei României în gestionarea pandemiei COVID-19*, București.
24. Monitorul Apărării (2021). *Raport NATO despre cheltuielile militare în 2020. Doar 11 țări respectă recomandarea de a crește bugetul apărării*, 17 martie, <https://monitorulapararii.ro/raport-nato-despre-cheltuielile-militare-in-2020-doar-11-tari-respecta-recomandarea-de-a-creste-bugetul-apararii-1-36008>, accesat la 20 septembrie 2025.
25. Musgrave, R.A. (1959). *The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy*, New York: McGraw-Hill.
26. NATO (2023-a). *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2023)*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_220195.htm, accesat la 14 septembrie 2025.
27. NATO (2023-b.) *Improving NATO Military Mobility: Projects and Funding*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_152817.htm, accesat la 14 septembrie 2025.
28. NATO (2023-c). *NATO Digital Transformation and Emerging Technologies*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_184303.htm, accesat la 14 septembrie 2025.
29. NATO (2025). *The Hague Summit Declaration*, 25 iunie, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236705.htm, accesat la 14 septembrie 2025.
30. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2020). *COVID-19 and Global Supply Chains: Disruptions and Policy Responses*, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-global-supply-chains-disruptions-and-policy-responses>, accesat la 18 septembrie 2025.
31. OECD (2022). *Industrial Policy for the Defence Sector: Ensuring Resilient Supply Chains*, Paris: OECD.

32. Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
33. Organizația Națiunilor Unite (ONU) (2004). *A More Secure World – Our Shared Responsibility – Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change*, 2 decembrie, <https://www.un.org/peacebuilding/content/more-secure-world-our-shared-responsibility-%E2%80%93-report-high-level-panel-threats-challenges-and>, accesat la 21 septembrie 2025.
34. Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*, Cambridge: Cambridge University Press.
35. Romania Insider (2025). *Romania adheres to 5%-of-GDP defence spending target*, 3 iunie, <https://www.romania-insider.com/romania-defence-budget-june-2025>, accesat la 13 septembrie 2025.
36. Rothstein, B. (2011). *The Quality of Government: Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective*, Chicago: University of Chicago Press.
37. Samuelson, P.A. (1954). 'The Pure Theory of Public Expenditure', în *The Review of Economics and Statistics*, vol. 36, nr. 4, pp. 387-389.
38. SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) (2021). *World Military Spending Rises to Almost \$2 Trillion in 2020*, <https://www.sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost-2-trillion-2020>, accesat la 5 septembrie 2025.
39. SIPRI (2023). *SIPRI Military Expenditure Database*, <https://www.sipri.org/databases/milex>, accesat la 14 septembrie 2025.
40. Smith, R. (2019). *Defence Economics*, ed. a 3-a, Londra: Routledge.
41. Tooze, A. (2006). *The Wages of Destruction: The Making and Breaking of the Nazi Economy*, Londra: Allen Lane.
42. WHO (World Health Organization) (2021). *World Health Statistics 2021: Monitoring Health for the SDGs*, Geneva: WHO.